

מבוא -

משחרר ההיסטוריה מיניותה של האישה הוכפפה תחת מסגרות פטריארכאליות שמיצבו אותה כרחם, מכונה להבאת ילדים וגידולם, חפץ שתכליתו סיפוק מיני של הגבר ועוד. אישה בעלת דחפים מיניים אשר מביאה אותם לידי מימוש נתפסת כסוררת ומכונה בשמות גנאי שונים כגון 'זונה' ו'מופקרת'. בתרבות היהודית הדמות לילית היא זו המגלמת את יחס החברה לאישה. לילית היא אישה מינית ועצמאית המהווה איום על הסדר הפטריארכאלי, היא מקיימת יחסים עם גברים ככל העולה על רוחה. האגדה מספרת שלילית הייתה אשתו הראשונה של אדם ובשעת ההזדווגות דרשה 'להיות למעלה', אדם כעס עליה והיא עזבה את גן העדן. לבקשתו של אדם ברא לו אלוהים את חווה, שתהיה לו אישה כנועה וצייתנית. (אך כידוע לכל גם היא ניצלה את מיניותה לטובתה) (קמיר, 2002, ע' 138)

האם ישנו מרחב בו מערכת יחסים זו יכולה להישבר? האם ישנו מרחב בו האישה יכולה 'להיות למעלה' מבלי שתאלץ לברוח ולהסתכן בנידוי חברתי וסטיגמות פוגעניות? המרחב הווירטואלי מציג עבורנו אלטרנטיבה לעולם האמיתי ולחוקים הנוקשים בו בתחומים רבים. עבודה זו תבחן בהתאם לתופעת ה- Webcam Girls, האם גם בתחום הדימויים המיניים של האישה, שובר מרחב זה את אותן מסגרות נוקשות וסדר חברתי ברור המובנה במשך דורות בעולם האמיתי, המציב את האישה כאובייקט מיני.

ה- Webcam Girls הן נשים אשר הציבו בביתן מתוך בחירה, מצלמת רשת שעוקבת אחר פעילותן היום יומית הכוללת גם עירום ופעילות מינית ולהן אינטראקציה זו או אחרת עם צופיהם שלעיתים משלמים בכדי לצפות בהן ולעיתים לא, תלוי באתר. בתוך ז'אנר זה ישנם תתי ז'אנרים עליהם אפרט בהמשך. תופעת ה- Webcam Girls (נערות מצלמת רשת, ולהלן נמ"ר) היא תופעה אינטרדיסציפלינרית, השייכת הן לעולם המחקר הפמיניסטי וייצוג של מניות האישה בכלל וברשת בפרט, הן למחקר העולם הווירטואלי ולחופש הביטוי המוצג בו כערך עליון ובה לידי ביטוי בדרכים שונות (כגון אקסהיביציוניזם) והן לסוגיית הסקס ברשת. מחקר זה יעסוק, ולו בנגיעה, בכל אחד מהתחומים זאת על מנת לבחון האם ז'אנר נמ"ר מחזק את הסדר המיני הפטריארכאלי המקובל בעולם האמיתי או לחילופין שובר את אותן מוסכמות ויוצר מרחב בו מיניות האישה מקבלת ביטוי נאות ואף תיקון.

הפרק הראשון בעבודה יעסוק במרחב הווירטואלי כמקדם חופש ביטוי בדגש על שני מיתוסים מרכזיים: האחד - ברשת כל אחר יכול להיות דובר, והשני - כל אחד יכול למצוא את מה שמעניין אותו. אלמנט מרכזי נוסף ברשת הוא טשטוש פערים חברתיים ופיסיים כגון: מגדר, מעמדות סוציו-אקונומיים, דתות, ועוד. בפרק זה אציג את תופעת הבלוג האישי על מאפייניו כמרחב המייצג את חופש הביטוי ברשת. הפרק השני יעסוק בסקס ברשת, תחילה אפרט על מהפכת הסקס ברשת, כלומר במה שינה האינטרנט את תעשיית המין? לאחר מכן אבחן בקצרה

את תופעת הסייבר-סקס (בעברית - סקס-נט). הפרק השלישי יוקדש כולו לסקירה ספרותית אודות גישות פמיניסטיות לתפיסת פעילות מינית נשית כחלק מתופעת הסייבר סקס. בפרק זה אציג שלוש תיאוריות מרכזיות: גישת הקורבן, כלומר פעילות מינית נשית ברשת כחלק מסייבר סקס מנציחה דימויים נשיים מדכאים ומובילה להתעללות מינית ברשת, אונס וירטואלי וזנות מקוונת. גישת החירות, פעילות מינית נשית ברשת היא פעילות המשחררת את מיניות האישה ומאפשרת לה לבטא את מיניותה המדוכאת בעולם האמיתי. גישה זו סוברת כי פעילות מינית נשית בסייבר-סקס מובילה לסקס טוב יותר, יותר סקס וסקס מגוון. גישת ההעצמה שהיא סינתזה של השתיים האחרות ועוסקת בעיקר במודעות ושיח. בפרק הרביעי אעסוק בתיאור התופעה עצמה, אתמקד במספר תתי ז'אנרים המאפיינים את התופעה - הדור הראשון של נמ"ר בדמותה של ג'יני-קאם, חלוצת התחום. והדור השני המאופיין ביותר עירום וסקס בכדי למשוך צופים, בו אתאר אתר המאגד מספר רב של נמ"ר וכן אתר ישראלי המציע יצירת בלוגים אישיים למבוגרים בלבד, המאופיינים בפעילות מינית. הפרק החמישי אנסה לענות על שאלת המחקר לאור התיאוריות המוצגות בפרק השלישי. אנסה לבדוק האם תופעת הנמ"ר מקדמת חופש מיני נשי וחופש ביטוי נשי או שמא מקבעת דימויים מדכאים של גברים כלפי נשים ומנציחה את תופעת החפצת האישה.

אל הנושא נחשפתי בעת צפייה בסרט העוסק בתופעה, (הסרט מופיע כנספח לעבודה) הסרט העלה בי את הרצון לחקור את התופעה לעומקה ולתהות על קנקנה, לשאול שאלות ולנסות להשיב.

מערך המחקר:

שאלת מחקר: האם ז'אנר נמ"ר מחזק את הסדר המיני הפטריארכאלי, מחזק את הדיכוי המיני הנשי והחפצת האישה והפיכתה לאובייקט לצרכי סיפוק צרכיו של הגבר או שיש בו חירות נשית, פוטנציאל שחרור מיני ומתן במה למימוש חופש ביטוי מיני נשי? ובמילים אחרות, האם תחום זה הוא סוג של העצמה נשית, חירות מינית נשית, ופמיניזם חדש או חלק ממערך שירות הנשים את הגברים והחפצת האישה?

השערת מחקר: אשער כי העולם הווירטואלי מעניק מקום לחירות ולחופש ביטוי מיני נשי שאינו קיים בעולם האמיתי עקב סדר חברתי נוקשה פטריארכאלי. ועל כן תופעת הנמ"ר מהווה במה חיובית עבור נשים המעניקה להן אפשרות להפגין את נשיותן ולהשתחרר מכבלים היסטוריים.

שיטת המחקר: המחקר הינו מחקר תוכן איכותי, המתבסס על צפייה באתרים הנבדקים. כמו כן אעשה שימוש בספרות אודות חופש הביטוי במרחב הווירטואלי, תיאוריות פמיניסטיות אודות פעילות נשית בסייבר ספייס וכן מאמרים המנתחים את תופעת ה Webcam Girls. על מנת לתת נקודת מבט שונה מזו האקדמית, ראיינתי את

סקסית23, בלוגרית שעד לפני זמן מה השתתפה ב'פורום למבוגרים בלבד' של 'תפוז', ובו התערטלה וחשפה את גופה באופן פרובוקטיבי. כמו כן ערכתי ראיון עם מנהלת BlogTV של 'תפוז', ענת.

פרק א' - המרחב הווירטואלי כמרחב מעצים ומקדם חופש ביטוי

ייסודה של רשת האינטרנט קשורה בשני מיתוסים באשר להבטחה הגדולה לחופש הביטוי: הראשון - **כל אחד יכול להיות דובר**, כלומר רשת האינטרנט מתפקדת ככוכר עיר וירטואלית. האינטרנט מעניק לפרט עוצמה שלא הייתה לו קודם. תכונה זאת מתאפשרת בשל התשתית הטכנולוגית של הרשת, הארכיטקטורה של הרשת, ומאפשרת יצירת מערכת מידע וביטוי מבוזרת המקדמת חירות אישית וחופש ביטוי. המיתוס השני, **כל אחד יכול למצוא את מה שמעניין אותו**. נגזר מכאן שהנחת היסוד היא כי ברשת כל אחד יכול למצוא את המידע שמעניין אותו מבלי הגבלה כלשהיא ולהגיב עליו כאוות נפשו. (אלקין-קורן, תשס"ג, ע' 366-365)

בהקשר למחקר הנוכחי: כל אחד יכול להיות דובר - כלומר כל אדם החפץ בחשיפת גופו או חלק מגופו מול מצלמה רשאי לעשות כן, לא כל שכן לבטא תוך כך את רגשותיו ותחושותיו לעיני כל. כמו כן כל אדם יכול לשתף, לדבר, לכתוב ולממש את מאווייו הכמוסים ביותר באמצעות הרשת. כל אחד יכול למצוא את מה שמעניין אותו - כל אדם יכול לחפש ואף למצוא (כנגזרת מהמיתוס הראשון) בפרטיות ומבלי לחשוף את סטיותיו המניות לעיני כל, את החומר המעניין אותו וגורם לו הנאה מינית.¹ אלמנט נוסף שנקשר ברשת הוא ביטול מעמדות, גזעים, דתות, מינים, אין לכך משמעות בעולם המקוון המאפשר לשמור על אנונימיות וכן להחליף זהויות, גבר יכול להיות אישה, מוסלמי יכול להחליט שהוא יהודי וכך הלאה.

מתוך אותו חופש שמציע האינטרנט ובהקשר לנושא העבודה ניתן לדבר על תופעת האקסהיביציוניזם שמקבלת משמעות חדשה ותפוצה חדשה על ידי האינטרנט ותכונותיו.

אקסהיביציוניזם -

1. יצר חולני להתערטל לעיני הזולות ובייחוד לגלות את אברי המין.

2. התראוות, בגילוי חולשות עצמו". (אבן שושן, 1998, ע' 43)

החשיפה האקסהיביציוניסטית מתעצמת ברשת נוכח האפשרות לייצר במה אישית בה האדם יוכל להיחשף ולהביע באופן חופשי את רגשותיו ולקבל תגובה מצד הגולשים האחרים. חשיפה מסוג זה פורצת גבולות שהיו מוגנים עד עתה על ידי צנעת הפרט ומעבירה את ההבעה האישית לתחומי המרחב הציבורי. התפתחות זירה זו נובעת מהצורך של האדם להביע את עצמו ולארגן לעצמו את עולמו הפנימי. השיח עצמו מתקיים בפרטיות - אדם

¹ חופש הביטוי ברשת למול סוגיות מיניות שונות הוא סבוך ומורכב - היות ולעיתים אותו חופש ביטוי מתנגש בזכויות פרט, בהתעללות, בשידול לזנות ובניצול ילדים תמימים למטרות מין וסחר במין. הכוונה בסעיף זה מתמקדת בהרגשתו של האדם באשר ליכולתו לממש את חופש ביטויו בנושאים מיניים.

מול מחשבו, פעולה המעניקה לו את האפשרות להרגיש פתוח יותר, אך בפועל השיח הופך להיות לחברתי ובעל תפוצה רחבה. יש הרואים בתופעה זו תרבות חדשה, תרבות הפוסט אקסהיביציוניזם שבאה לידי ביטוי בין השאר בבלוגים אישיים ובאתרים אישיים. (הכט, 2004)

אחד האמצעים ברשת בהם ניתן לממש את אותו חופש ביטוי הוא הבלוג האישי, יומן רשת. ישנם סוגים רבים של בלוגים (פוליטיים, כלכליים, עיתונאיים, דתיים ועוד), אתמקד באישיים - אנשים פרטיים אשר מעוניינים להשמיע ולהראות לציבור את אשר חפצה נפשם. ד"ר הכט במאמרו "הביטוי העצמי המקוון - המקרה של הבלוג" (הכט, 2006, ע' 47) מציג את הבלוג כמקור לביטוי עצמי, הבלוג מוגדר כערוץ להבעה סובייקטיבית בעלת חותם אישי. הכט פורט ארבעה מרכיבים המכוננים את הבלוג כמקור לביטוי עצמי: חשיפה עצמית, מימוש עצמי, חופש וירטואלי ותגובות.

חשיפה עצמית - כותבי הבלוגרים מאמצים דרגות גבוהות של חשיפה עצמית בתחומים שונים. לגבי המחקר הנוכחי נדבר על חשיפה גופנית. (הכט, 2006, ע' 47)

מימוש עצמי - בתרבות האינטרנט המימוש והביטוי העצמי מקבל גם אופי של פריצת גבולות מוסר וטאבוים חברתיים. הכט קושר תופעה זו לצמיחת המציצנות והאקסהיביציוניזם.

חופש ווירטואלי - הבלוג הוא במה, במה המייצגת את החופש לומר ולעשות את אשר חפצת. הכט מוסיף תחת מרכיב זה את סוגיית ה"כל אחד רוצה ויכול להיות סלבריטי". הבלוג נתן את המקום גם לאדם מן היישוב להיות לרגע מפורסם, ידוען. (הכט, 2006, ע' 48)

תגובות - הבלוג הוא אמנם במה למימוש עצמי אך יש חלק משמעותי באינטראקציה הן בעל הבלוג ובין צופיו. המוטיבציה ליצירת הבלוג נובעת לרוב מהאינטראקציה החברתית שהוא יוצר. אינטראקציה זו בנויה הן על מגיבים גלויים, הן על סמויים וכן על הדמיוניים. (הכט, 2006, ע' 49)

הבלוג מבוסס על טקסט או על תקשורת ויזואלית באמצעות מצלמת רשת.

את הצורך של הגולשים לחשוף את חייהם מסביר ד"ר אלמוג גם בהצלחה הגדולה של התוכנית "כוכב נולד". "זה מצביע על דחף אדיר שלא מובן לי, לפרסום בכל מחיר", הוא אומר, "תראה מה אדם עושה כדאי להפוך לאישיות ציבורית - הכל. זו תופעה מעניינת של הפרעה, שכבר נחשבת לתקופתית. זה חלק מרוח התקופה. אחוז גבוה של האוכלוסייה לוקה בהפרעה של 'שופוני'. הוא ממשיך ומסביר "אם אתה לא זוכה לדקת התהילה שלך, אין משמעות לחיים שלך. זה משהו מטריד מאוד. אתה חייב תהילה ציבורית. זו יכולה להיות דקה, אבל כל עוד לא קיבלת את זה כאילו לא מימשת את זה. האינטרנט מאפשר לך לקבל את זה תוך עקיפת שומרי השערים".

(מצוטט בתוך: גולדמן, 23/1/04)

פרק ב' - סקס ברשת -

1.1. מהפכת הסקס ברשת -

המפגש בין האינטרנט לבין הסקס שינה את האופן בו צורכים סקס, מתייחסים לסקס וממקמים אותו במרקם חיינו השגרתי, מפגש זה ייצר מהפכה - הסקס על שולחן העבודה. העובדה שאת האינטרנט צורכים לבד, מול מחשב במרחק של פחות מחמישים ס"מ הופכת אותו למדיום אינטימי מאוד. הסקס על שולחן העבודה גרם לכך שאנשים לא צריכים לכתת רגליהם לקולנוע מיוחד בשולי התחנה המרכזית או להתבייש בתור לוידאומט בכדי להוציא סרט פורנוגרפי, בלחיצת כפתור עולם הסקס נפרש לעיניך ואם תרצה לעיניך בלבד. ועכשיו הדרך למימוש הפנטסיות הכי פרועות מבלי להתבייש היא קצרה עד מאוד. הפיתוחים הטכנולוגיים מאפשרים לתעשיית הפורנו ברשת להתפתח ולהציע שירותים מגוונים כמו צ'טים, מצלמות רשת המשדרות און ליין, סרטים באיכות גבוהה ועוד. (פויר, 12/2/00). מהפכה זו מאפשרת לאדם לחקור את מיניותו, את הסטיות שלו, הוא יכול להחליף זהות מינית, לוודא את זהותו וכך הלאה. (פויר, 12/2/00) האינטרנט והמהפכה הטכנולוגית מאפשרת לגולש להתפרק מכבלי המסורת והנורמות החברתיות ולממש את הפנטסיות שלו ללא מפריע, כמו כן האינטרנט מאפשר לצרוך אך ורק מין ללא התחייבות רגשית. (הכט, 2001, ע' 18)² אך אליה וקוץ בה, לא רק התעוררות מינית חיובית וחופש ביטוי מיני מציעה הרשת. מהפכה זו גם מגבירה את היכולת לנצל נשים, גברים וילדים ולסחור בגופם לצרכי פורנוגרפיה פוגענית ולפדופיליה. נושא עבודה זאת עוסק בעקיפין בתופעה זו, אך אליה אגיע במהלך הדיון.

2.2. סייבר סקס - ובעברית סקס-נט

סייבר סקס הוא מונח רחב המכיל בתוכו מגוון רחב של פעילויות הקשורות למין בתוך המרחב המקוון. נגדירו כאינטראקציה בין אישית המתווכת על ידי מחשב בעזרת העברת מסרים דיגיטאליים בזמן אמת, האינטראקציה מונעת ממוטיבציה מינית, כלומר המשתתפים תרים אחר הנאה וסיפוק מיני מהאינטראקציה. חשוב לציין שסייבר סקס הוא לא שיחה על סקס אלא עשיית סקס בפועל, תוך שיתוף של פנטזיות מיניות, ואף אוננות משותפת. (בן זאב, 2004, ע' 420, Doering; 2000) פעילות הסייבר סקס מתרכזת בתיאור הדדי של תכונות גופניות, תרגום מילולי של פעילות מינית רצויה, ושל תשוקה מינית, אלא אינם קיימים לרוב בפעילות מינית המתרחשת פנים אל מול פנים. (בן זאב, 2004, עמ' 20-21)

אחד המאפיינים החשובים ברשת שמאפשר את סוג התקשורת הנ"ל הוא האינטראקטיביות, היכולת לא רק לשאוב תכנים מהרשת אלא לספק תכנים בעצמך. הרשת מציעה מציאות מדומה שמאפשרת פעילות הדדית בין

² המחקר ידון לא רק במצלמות רשת הנחשבות כבלוג, אך לטעמי יש להם מאפיינים דומים ועל כן מצאתי לנכון לעשות שימוש בתיאוריה אודות הבלוג.

פרטים, חלק מהפעילות היא בין פרטים המכירים זה את זה, אך הפעילות שמעניינת את מחקרנו היא הפעילות בין האנשים הזרים זה לזה, לפחות בהתקשרות הראשונה. אותה פעילות מבוססת על מציאות הקיימת בעולם ללא זמן וללא מרחב, ולעיתים גם למשתתפים בה זהויות מתחלפות מדומות, מומצאות. (בן זאב, 2004, ע' 16) האפשרות של אדם להתחזות לדמות פיקטיבית או לדמות אותה היה רוצה לגלם בחלומותיו הפרועים מחזירה אותנו לתחום חופש הביטוי והמימוש העצמי.

שתי דרכים עיקריות לביצוע הסייבר סקס, האחת מבוססת טקסט, כלומר האינטראקציה בנויה על החלפת מסרים מילוליים בלבד מבלי לשמוע או לראות את השותף. השנייה, הדרך הויזואלית, אופציה זו מבוססת על טכנולוגיית מצלמות הרשת Webcam, אשר ניתן לחברן לכל מחשב ביתי ולהתחיל לשדר כל העולה על הדעת.

פרק ג' - גישות פמיניסטיות על פעילות נשית בסייבר-סקס

בפרק הנ"ל יוצגו גישות פמיניסטיות לניתוח פעילות נשית בסייבר סקס: גישת הקורבן, גישת החירות וגישת ההעצמה של Roberta Doering (2000) אותה ניסחה על סמך השתיים האחרות:

ג.1. גישת הקורבן - Victimization

נקודת המוצא בגישה זו היא תיאור הרשת כמתחם גברי עקב היותו חלק מתרבות המחשבים. על פי גישה זו הגברים כופים את מגדרם ואת האלמנטים הסקסיסטיים באזורים רבים ברשת לאו דווקא אלו הנוגעים לנושאים מיניים. הרשת מעודדת התנהגות פוגענית בגלל האנונימיות שהיא מציעה. (Doering, 2000, p.13)

העובדה שגבר יכול לפשוע באופן אנונימי ובלי סנקציות משמעה שלא רק האישה המעורבת נפגעת אלא שהשוויון והכבוד של כלל הנשים נפגע. נשים אשר מעורבות בסייבר סקס, יכולות למצוא את עצמן במהרה מול אוצר מילים סקסיסטי ופנטסיות שלא נוח להן במחיצתן. אך הפחד מיחס שלילי והרצון לא להראות קרירות וחסרות תשוקה מינית יכולים להוביל את האישה באופן וולונטרי להיכנע לשיטות סקס משפילות. (Doering, 2000, p.15) סייבר סקס על פי גישה זו מקבע את הנשים כאובייקט ומעודד פעילות למימוש פנטסיות אלימות במיוחד (Dietrich, 1997 p.176). מודל זה טוען שסייבר סקס בקרב נשים יהיה לעיתים רחוקות בעל קונוטציה חברית ושוויונית ולרוב יהיה נגוע במאפיינים של התעללות און-ליין, אונס וירטואלי וזנות ברשת. פגיעה שכזו אינה פגיעה מקומית באישה המעורבת אלא בקבוצת הנשים כולה. (Doering, 2000, p.13) נרחיב מעט על כל סוג פגיעה בנשים כחלק מגישה זו:

התעללות און ליין - הכמות והמגוון של חומרים הקשורים לסקס ברשת יוצרים אווירה סקסואלית שמקדמת פעילות מינית לא רצויה ותכופה יותר. (Doering, 2000, Pp.13-14) העובדה שלחיצת כפתור היא זו שמפרידה

בין משתמשי הרשת ובין פעילות מינית, וכן העובדה שפעילות זו היא תחת כסות של אנונימיות כמו גם העובדה שאין כרגע שום חוק לפחד ממנו מעצימה את הבעיה הקיימת של התעללות מינית. (Hughes, 2003, p.7) נשים חוות מצבים בהם הן מושפלות ומוצגות כאובייקט מיני על ידי גברים המעוניינים בסייבר סקס. חשוב לציין שהערות הנשלחות לעברן אינן תמיד בתחומי הפעילות המינית אלא גם באתרים אחרים. מצב זה יותר אווירה בה הרשת הינה מרחב גברי ולנשים אין בו אמירה. (Doering, 2000, Pp.13-14)

אונס וירטואלי - הטענה שסייבר סקס הוא בטוח ונשלט עקב היותו מתווך לא מיושם כלפי אוכלוסיית הנשים, הן מוטרדות מינית ונאנסות און לייך בסיטואציות בהן לא התכוונו כלל לקיים מגע מיני ברשת, כמו גם במצבים שהם היו מעורבות בסייבר סקס בהם הייתה להן אשליה שהן שולטות במצב וברגע האמת הן התבדו. באונס וירטואלי הקורבן מתמודד עם אלימות סקסואלית מאסיבית ובלתי צפויה. לכן תגובה מהירה או התעלמות הן פתרון ואינן מהוות אפשרות. הפושע משתמש בטכנולוגיות ספציפיות בכדי להרוויח שליטה על הקורבן. אפילו כאשר מגע פיזי לא מתרחש, הסימבוליות של האירוע היא טראומטית. לעיתים אלימות 'וירטואלית' זו הופכת לאיום ממשי כאשר הגבר מאיים שהוא יאתר את זהותה האמיתית של האישה, כלומר זליגה מעולם ווירטואלי לעולם האמיתי. העובדה שמדובר כביכול במדיה בה למשתמש יש שליטה, מייחסת לקורבן אחריות כיוון שהכל נעשה מבחירה ובאופן וולונטרי וכן הייתה לה את האפשרות להתנתק מהפעילות כל שחפצה. (Doering, 2000, Pp.14-15).

סייבר זנות - האפשרות לסייבר סקס יצרה זרוע חדשה למוסד הזנות ולעלייה בביקוש בו, האפשרות לממש את זממך דרך המחשב ובכסות האנונימיות מגבירה את הביקוש לזנות ברשת. (Hughes, 2003, p.2). על פי גישת הקורבן תופעה זו פוגעת בכל המין הנשי כיוון שגברים מרגישים שהנשים זמינות עבורן ועבור סקס במחציתם. המרחק הפיזי והתיווך של המחשב לכאורה יוצרים אווירה בטוחה, אך מצדדי גישת הקורבן טוענים כי ההפך הוא הנכון, התיווך של המחשב מעלה את האפשרויות לניצול נשים ולמסחר בגופן. (Butterworth, 1996, p.318) אסכם מודל זה בדבריה של Dianne Butterworth: "כל טכנולוגיה שמבטיחה התרחבות של תעשיית המין אינה יכולה להיות בטוחה לנשים". (Butterworth, 1996, p.319)

2.2. גישת החירות - Liberation

מודל זה רואה את הנשים העוסקות בסייבר סקס כשחקניות עם צרכים ותשוקות משלהן, ומניח שסייבר סקס עוזר לנשים להשתחרר מנורמות ומקיבעון מיני הנובע מנורמות חברתיות. ישנם מספר גורמים בסדר החברתי

הקיים שמונעים מנשים לקיים יחסי מין עם מי שהן חפצות וכמה שהן רוצות. הסדר החברתי הפטריארכאלי קושר את מיניותה של האישה לבעלה, 'האישה הטובה' היא זו שצרכיה במיניים מועטים אם בכלל, מטרתה של הפעילות המינית היא רבייה. ניתן לומר כי נשים מדחיקות את מיניותן ואת חופש ביטוין המיני הן במסגרת הנישואין והן מחוץ לתחום הנישואין. אישה בעלת דחפים מיניים נתפסת כשלילית ומסוכנת לחברה ותכונה "זונה". (קמיר, 2002, עמ' 137-138) גורם מגביל משמעותי הוא הניידות המוגבלת של האישה, עקב היותה כבולה לרוב לעבודות הבית ולילדים. אספקט מגביל נוסף הוא נורמות היופי שגורמות לאישה חוסר בטחון במראה שלה. לרוב נורמות אלו מופנמות בקרב האישה מהיותה נערה צעירה. לבסוף, מיניות עבור נשים מקושרת עם פגיעה בגופה - הריון לא רצוי, מחלות מין וזיהומים, אלימות ועוד. אספקט זה הוא ייחודי עבור המגדר הנשי. כל הקשיים הנ"ל מוסרים ברשת, גם אישה שכבולה לביתה יכולה בקלות למצוא לעצמה שותף לסקס ברשת. כמו כן העדר מגע פיסי והתיווך מסירים את הדאגה באשר למראה האישה ואת הפחד מאלימות. עקב כך התשוקות מועצמות וניתן לממשן בקלות ובלי דאגות. (Doering, 2000, Pp. 16-17)

נורמות התנהגותיות שהגבילו נשים ואת חופש הביטוי המיני שלהן לא קיימות ברשת, ובמיוחד בסייבר סקס מבוסס טקסט, בו האנונימיות משחררת את הנשים משליטה חברתית כיוון ואין תמונה או קול.³ הן יכולות לחפש את לעצמן מגוון של מפגשי סקס מביתן הפרטי. אותו תיווך והמרחק הפיסי מבטיח להן הגנה מסכנות פיסיות. (Blair, 1998, Pp.205-208.) מצדדי מודל החירות טוענים שהאינטראקציה בסייבר סקס עוזרת לערער ולחתור תחת הסדר החברתי הפטריארכאלי המלווה בדיכוי מיני. ועל כן הם טוענים כי לא רק הנשים שמשתתפות בסייבר סקס יוצאות נשכרות, אלא כלל אוכלוסיית הנשים שמבינה כי נשים יכולות לשלוט בחייהן ולממש את מיניותן ואת צרכיהן המיניים. (Doering, 2000, p.16)

היכולת לאסוף חוויות סקסואליות ולבנות מחדש את הזהות המינית נמצאה כמספקת עבור נשים. כמו כן, ניסיון חיובי בסייבר סקס יכול לעודד יוזמה בקרב נשים לבד או עם אחרים, בעולם הווירטואלי או באמיתי. (Doering, 2000, p.17). המוסכמות המיניות בסדר החברתי הפטריארכאלי מבוסס על תקשורת וגינאלית בו האישה אמורה להגיע לסיפוק מיני על ידי חדירה, מוסכמות אלו אינן ברות ביצוע בעולם הווירטואלי ומחייבות התנהלות שונה. (Doering, 2000, p. 18) בעוד שסקס בעולם האמיתי יכול להתרחש גם כאשר אחד הצדדים אינו שותף מבחינה רגשית, בסייבר סקס שני הצדדים צריכים להיות ערניים ודינאמיים, כיוון והרוב מבוסס על מחשבה. (Blair, 1998, p.209) סקס ברשת לא עובד אם אחד הצדדים מנסה להשתלט על האקט, על הדמיון והמיניות של האחר. (Blair, 1998, p.215)

³ נושא עבודתי דווקא נוגע בנראות האישה, אך עדיין אני מוצאת לנכון כי רוב האספקטים בתיאוריה נכונים גם לגבי סייבר סקס או התנהלות נשים ברשת המבוססת על תמונה.

מודל זה מדגיש שלושה אלמנטים המייצגים שחרור: יותר סקס, סקס טוב יותר וסקס מגוון.

יותר סקס - האישה אינה כבולה עוד למוסכמות חברתיות ולמסגרת הפטריארכאלית ברשת, ועל כן היא יכולה לקיים מספר רב יותר של מפגשים מיניים. גם בהיותה כבולה לבית יש לה את היכולת ליצור מפגשים מיניים רבים

דרך המחשב. (Doering, 2000, Pp. 16-17)

סקס טוב יותר - הסייבר סקס מהווה תוספת צבע לחיי המין של האישה ומאפשר לה לנסות דברים שלא הייתה מעיזה בעולם האמיתי. היכולת של האישה להשתחרר מכל מוסכמה חברתית ולחשוף את תשוקותיה מגבירה את

הסיכוי לסיפוק מיני. (Doering, 2000, Pp. 17-18)

סקס מגוון, אחר - סייבר סקס מאפשר ומעודד נשים להרים על נס את המיניות שלהן, שהן החביאו בגלל בושה, אשמה ופחד. בעולם הווירטואלי ניתן להביא לידי מימוש פנטזיות שלא ניתן לממש בעולם האמיתי מסיבות רגשיות, חברתיות או גופניות.

הרשת מציעה חקירה תיאורטית ופרקטית של צורות סקס המוגדרות כסוטות ומצויות בשוליים, הרשת מציעה ונותנת אפשרות לממש פנטזיות שאינן מתיישרות עם הנורמות החברתיות המקובלות. אותן נורמות חברתיות מקטלגות את הנאת האישה רק ממין המוגדר כרומנטי עם בן זוג קבוע, הרשת מסירה נורמות אלו ופותחת צוהר לעולם הפנטזיות הכי כמוסות. (Doering, 2000, Pp.18-19).

3.ג. מודל ההעצמה - Empowerment

מנקודת מבט פמיניסטית, העצמה מינית היא תהליך המצוי בשתי רמות בו זמנית - הרמה האינטלקטואלית והרמה המעשית. זהו תהליך בו נשים לומדות איך לקיים אינטראקציה מינית שתהיה בטוחה ומספקת בו זמנית. על מנת לעשות זאת יש להגדיר גבולות, להבהיר את הצרכים ועל סמך אלה, להגיע להסכמה הדדית לגבי צורת האינטראקציה הרצויה. במערכת יחסים בין גבר ואישה ניכרת ההיררכיה שמציבה את הגבר למעלה, ולכן יש קושי להגיע להסכמה משותפת על הצרכים והגבולות. הנשים תמיד חשו נחיתות וכצעד ראשון בתהליך ההעצמה עליהן להבין שחוויות שליליות נובעות מההיררכיה המגדרית ולא מכישלון אישי או מזל רע. צריך לפתח אסטרטגיות אינדיבידואליות וקולקטיביות בכדי למנוע הישנות של חוויות אלו, במקום לקבל את תפקיד הקורבן. הצעד השני הוא להביא לידי יישום את האסטרטגיות שפותחו, אולם מידת הצלחתם תלויה בנטיות האישיות, בבן הזוג ועוד. משא ומתן יכול לתרום להבהרה בין בני הזוג.

גישת הקורבן מונעת הידיינות על עצם הנושא, כך שהיא קובעת מראש צורות של ביטוי מיני כאלימות סקסיסטית גברית. גישת החירות גם היא מונעת דיון על גבולות ורצונות כיוון והוא מקבל כל ביטוי מיני שהוא. אי אפשר

להתנגד לשמרנות ומגבלות ואי אפשר לדון בסכנות הטמונות בחירות האינסופיות, כל זה לא נלקח בחשבון. מודל ההעצמה חושף את המציאויות המנוגדות שנשים חוות, וטוען שיש לבצע חשבון נפש אישי בין אישה לבין עצמה לגבי החופש שהיא מתירה ולגבי הגבולות אשר תוחמים אותו. כלומר החוקרת חושבת שיש מקום לחירות אך יש להגבילה על פי אטעמה ורצונותיה של כל אישה ואישה. כמו כן יש לבצע חשבון נפש הליך פוליטי של שחרור, כלומר חשיבה חברתית שכך צריך להיות. הסייבר סקס יכול לתמוך ולתרום לתהליך ההעצמה אם אכן יתבצע דיון הן ברמה האינטלקטואלית והן ברמה המעשית לגבי הגבולות וחקירה ביקורתית של הצרכים. (Doering, 2000, Pp. 20-30)

פרק ד' - מצלמות רשת - תיאור מקרה הבוחן

תחום מצלמות הרשת הינו רחב וכולל בתוכו שירותים רבים עבור גולשי הרשת - משיחה עם חבר או בני משפחה בארץ רחוקה, דרך שיחת עסקים טראנס אטלנטית, צייטוט עם מועמדים פוטנציאלים באתר היכרות, פתרון לחובבי השליטה המתקינים מצלמות בכדי לעקוב אחר המטפלת, העוזרת וילדיהם שנמצאים לבד בבית ועד אותם גולשים המעוניינים בסיפוק צרכיהם האקסהיביציוניסטיים. (שני, 23/1/04) המחקר הנוכחי עוסק באותן נשים⁴ שעושות שימוש בטכנולוגיית מצלמות הרשת (Webcam) מתוך בחירה, כלומר אין אנו מדברים על זנות און ליין⁵, אלא נשים אשר מתוך רצון חופשי הציבו מצלמות רשת בבתיהן והן משדרות לקהל צופים נרחב את מעשיהן, שיכולים להיות משיחה תמימה המצולמת במצלמה ועד פעילות מינית מלאה, תופעה זו נובעת מצורך אקסהיביציוניסטי, לרוב.

מצלמות הרשת מסוג זה מעניקות לצופה מבט למחוזות בלתי מושגים ותחומים בלתי ידועים. (White 2003, p.11). הסוציולוג ד"ר עוז אלמוג טוען, שמדובר במהפכה של ממש, והוא מסביר כי "אדם יכול לאפשר לך להיכנס לפרטיות שלו מבלי שהוא חש שהיא נפגעת. אם היית מציע לאנשים להביט בחלון ביתך ולראות אותך מקיים סקס הם לא היו עושים את זה. אבל האינטרנט מסלק את כל העכבות. זו חדירה ללא חדירה. זה מצב צבירה חברתי חדש. מצד אחד, מתן לגיטימציה לפלוש לאינטימי ביותר ומצד שני אתה לא נמצא פיזית במקום שלו. כשאתה צופה בי אני לא צופה בך, לכן אני יכול ליהנות ולהגשים את הפנטזיה". (מצוטט בתוך: גולדמן, 23/1/04) מן הצד של הצופה, האספקט הוויזואלי שיוצרות מצלמות הרשת, מעודד את הצופה, להתייחס לייצוגים שמייצר האינטרנט כאילו היו מציאותיים. (White, 2003, p.12)

⁴ כמובן שתופעה זו נפוצה גם בקרב גברים, אך ברצוני לעסוק בהשפעות של תופעה זו על דימויי המין של הנשים.
⁵ זנות און-ליין - הזנות ברשת היא נושא לעבודה בפני עצמה, תחום זה התפתח רבות וישנם אתרים המספקים שירותי זנות און ליין, הזמנת זונות דרך הרשת, אתרים המספקים סייבר סקס עם זונה, אתרי אונס וירטואלי, סיורי זנות ברחבי העולם ועוד. (Hughes, 2003)

הראשונה שהגדירה את עצמה כינערת מצלמת רשת' (להלן: נמ"ר) היא Jennifer Ringley, שייסדה את אתרה 'JenniCAM' בתחילת 1996, ומשכה את תשומת ליבו של העולם כחלוצת הז'אנר. האתר כולל תמונות, אומנות, וידאו קליפים, והמצלמה שמראה את שגרת חייה, בין אם היא מתלבשת, מתקלחת, ישנה, עושה סטריפטז, או מקיימת יחסי מין. עבור צפייה באתר נדרש תשלום חודשי של \$15, ומן הראוי לציין שרוב הצופים באתר היו גברים. (Blair & Takayoshi, 1997), ג'ניפר מגדירה את האתר בצורה הבאה:

"This site is not pornography. Yes, it contains nudity from time to time. Real life contains nudity. Yes, it contains sexual material from time to time. Real life contains sexual material. However, this is not a site about nudity and sexual material. It is a site about real life." (Quoted in: Blair & Takayoshi, 1997)

את פעולותיה של ג'ניפר רינגלי ברשת השווה הסוציולוג ג'וליאן דיבל, שכותב על תרבות האינטרנט, לאקסהיביציוניזם האמנותי של ג'ון לנון ויוקו אונו. בדצמבר 2003 נסגר האתר, ג'ני לא מסרה הודעה מדוע אך כנראה יש קשר לכך שתכני האתר לא תאמו את המדיניות של חברת PayPal, חברה-בת של אתר המכירות הפומביות eBay. (פרקול, 11/12/03).

לאחר הופעתה של ג'ני-קאם הופיעו כפטריות אחרי הגשם אתרים נוספים של נשים מכל טווח הגילאים ובעיקר נשים צעירות ונערות, שנמשכו על ידי האינטרנט ובעיקר על ידי השימוש במצלמה. משיכה זו מוסברת על ידן בפסטות: "I like to be watched!" או "if you get attention, you feel special". אותן נשים מזמינות את הצופים שלהן לחדור למרחב הפרטי ולצפות בהן בעת שהן מקיימות את שגרת חייהן ובעת שהן מבצעות מופעים יזומים לקהלן. חשוב לציין שג'ני-קאם מייצגת את הדור הראשון של נערות מצלמות הרשת ורוב פעילותה לא הייתה יזומה, לעומתה הדור החדש של נמ"ר היוזמות את הפעילות ברשת למול המצלמה ומכוונות אותן לימים ולזמנים קבועים. (Buiani, 2003, p.8) מוסיפה Buiani וטוענת שבדור החדש של נמ"ר קיימת יותר פרובוקטיביות באספקט המיני, הנשים משווקות כך את אתריהם ובדף הבית מודיעות לצופיהן כי יוכלו לצפות באתר ברגעיהם האינטימיים ביותר. (Buiani, 2003, p.10)

מה מסביר את הפופולאריות העצומה של אתר ג'ני-קאם ושל האתרים שקמו בעקבותיו? במאמר במגזין המקוון "Salon" הסבירו את התופעה כך: "בעצם הבנאליות שלהם, האתרים האלה מציעים לנו אסתטיקה חדשה ובלתי מוכרת - כזו שכמו בכל סוגי האמנות המעניינים, היא מרתקת מבחינה ויזואלית, ארוטית בצורה מטרידה ומהווה השתקפות פרובוקטיבית של עצמנו". (Firth, 8/1/98)

המרחב המקוון מציע שלל אתרים מיוחדים ומגוונים, כך שמי שמעוניין בתשומת לב ובקהל צופים רחב חייב לספק את הסחורה, ומהי אותה סחורה? כמה שיותר עירום, סקס וכל פרובוקציה אפשרית. ועל מנת להשיג את אותם תכנים יש לשלם, בין אחד עשר לחמישה עשר דולרים לחודש, אופציה נוספת היא שליחת מתנות לבעלת האתר, אל הרשימה מגיעים דרך קישור לאתר בו ניתן לרכוש את המתנות, הקישור לאתר מרכזי שומר על האנונימיות שלהן מפני ציידים אשר עוקבים אחר הנשים. (Buiani, 2003, Pp.8-9)

מתוך האבטיפוס שיצרה ג'יני-קאם ניתן להצביע ולזהות התפתחויות שונות של אתרים ובלוגים של נשים המציעות קשת רחבה של תכנים וסגנונות. בדומה לאתרה של ג'יני ישנם אתרים פרטיים של נשים אשר מתעדות את חייהן כמו האתר של Ana Voog שמפעילה את אתרה משנת 1997, המציעה מגוון של תכנים, אנה שמה דגש על הפן האומנותי שהיא מציגה באתר שלה ומאפיינת אותו כמציג חיים ואומנות (the internet's 1st 24/7 art+life). תוכן האתר מכיל ראשית את מצלמת הרשת המתעדכנת מדי מספר דקות ופועלת 24 שעות ביממה שבעה ימים בשבוע 24/7, כמו כן מפרסמת אנה יומן אישי בו היא מספרת על חייה וחולקת עם הצופים את מחשבותיה, בנוסף יש גלריית תמונות של כובעים המעוצבים על ידה שהצופים יכולים לרכוש או להזמין בהזמנה אישית ועוד. בין שאר התכנים יש כמובן עירום ופעילות מינית, אנה מסבירה שזהו חלק מחייה ואין לה כוונה לצנזר זאת, כמו שינה, גם זה חלק מסדר יומה. (Anacam, 2006)

האתר של Ducky Doolittle גם הוא מציע מגוון תכנים וכמובן מצלמת רשת. בסרט 'Webcams girls' (נספח א') מספרת Ducky על כך שהיא רואה במצלמת הרשת אלמנטים המזכירים לה את עבודתה כנערת 'פיפ-שאוז' שם בעצם התחילה את העיסוק במיניות ובשימוש בה, כמו העובדה שאנשים צופים בה אך לא נוגעים בה ולא מסכנים אותה. האתר שלה נוטה להיות מיני במידת מה, גם עקב העובדה שהיא עוסקת בתחום הסקסולוגיה, מוכרת בחנות לצעצועי סקס וכו'. לטענתה היא לא מפחדת מציידים ברשת, היא פיתחה לעצמה מנגנוני הגנה (Webcam girls, 2004)

תצורה נוספת להצגת מצלמות הרשת המתאימה לדור השני, היא פורטל המאגד מספר רב, מאה ומעלה, של נמ"ר המשדרות מביתן שידורים על פי בימוין האישי. ישנו סימון עם הנערה/האישה הנמצאת בשידור ועל פי זה בוחר הצופה איזה חלון לפתוח, ועם מי לשוחח. כלומר להבדיל מהאבטיפוס של ג'יני-קאם אין תיעוד של 24 שעות ביממה שבעה ימים בשבוע של הבחורה, אלה היא בוחרת מתי לפתוח את המצלמה, אין תיעוד של שגרת חייה. הצופה בוחר לו את הנערה בה הוא רוצה לצפות, פותח את החלון שלה ומתחיל לצוטט עימה. בתחילה הציט הוא לא אישי, אלא זהו רב שיח, אם הצופה מעוניין בשיח אישי שיכול לגלוש לסייבר סקס הוא צריך לשלם. כמו כן

אם הצופה מעוניין שהנערה תתפשט עליו לשלם, כפי שמופיע בראש עמוד הבית של האתר CAMchick.com:

or loginTo get us naked, please Create an Account

חשוב לציין שהנשים הללו מופיעות מביתן ומקבלות על כך תשלום, מוצגות כדוגמניות אשר אחראיות על תוכן האתר שלהן ללא כל שליטה מצד בעלי הפורטל. הן מוצגות כנשים חופשיות הרוצות להרוויח כסף בקלות. מתוך הצעת האתר:

"As a Streamray Online Live Model, you set your own hours and schedule. Work as much as you want or as little as you want. You're the boss. If you have a computer, video camera, and an exhibitionistic side, then you're ready to start! You don't want to miss out on this great opportunity to practically run your own business!" (CAMchick.com, 2006) זה מצוי בקו התפר בין זנות ווירטואלית ובין תופעת הנמ"ר.

בדומה לפורטל המרוכז הנ"ל ישנם אתרים שמציעים זנות מקוונת, כלומר שירותי זנות לכל דבר ועניין דרך הרשת: אם בכדי להזמין שירותי זנות דרך אינדקס ממוחשב ואם בכדי לקבל שירות סקס מקוון. תחום זה אינו נבדק בעבודה זו כיוון ואפשרות הבחירה של הנשים באתרים הללו היא נושא מורכב מבחינה פילוסופית ולא בו עסקינן. אך חשוב להכיר בתופעה זו כיוון והיא עושה שימוש בטכנולוגיה של מצלמות הרשת לטובת שירותים מיניים מוצהרים.

בישראל תופעת מצלמות הרשת גם כן קיימת, בעיקר עם מאפיינים של הדור השני של נמ"ר. בשנת 2004 השיק הפורטל תפוז תוספת לשירותי הבלוגים הרגילים מבוססי הטקסט - הבלוג המצולם, BlogTv שידורים חיים 24 שעות ביממה. אך שוב להבדיל מהדגם של גיני-קאם אין תיעוד מלא של חייה של האישה אלא של קטעים הנבחרים על ידה לרוב על מיטתה ובחדר המיטות שלה. השירות באתר תפוז ניתן חינם, קרי, אין תשלום עבור צפייה בבלוגים ואין תשלום עבור אפשרות שידור. (BlogTv, 2006) החדרים פועלים במשך כל שעות היממה למרות שעיקר הפעילות בערב. יש כ-20 חדרים שונים ובכל חדר יש בין 80 ל-100 גולשים. הנושאים שבהם עוסקים החדרים רבים ומגוונים, יש העוסקים בספורט, אחרים במוזיקה, יש השופכים את ליבם ומשוועים למעט תשומת לב, אחרים מחפשים חברים חדשים לשיחה, אך הנושא שמושך באופן גורף את תשומת ליבו של הקהל המציצני הוא הסקס. השידורים החיים מחולקים לשני סוגים, הראשון מאופיין בשידורים חיים של אנשים המשוחחים עם צופיהם בנושאים שונים, שידורים אלו אינם מכילים תכנים פרובוקטיביים יתר על המידה. הסוג השני הוא פורום למבוגרים בלבד, שפעיל כל יום מהשעה 22:00. אם הגולשים יצפו, הרייטינג יעלה, אם לא יצפו, התוכנית תרד כי בעליה יתיאש ממיעוט המבקרים בחדרו. לכן האתרים המצליחים הם אלו הפרובוקטיביים. (גולדמן, 23/1/04) אבקש להתמקד בפורום למבוגרים בלבד ובנשים בו בפרט. פורום זה יכול לענות לדגם ה"פיפ

שואו", נשים ונערות קטינות (על אף קיומו של איסור שידור מתחת לגיל 18 בפורום למבוגרים בלבד) מציעות לקהל צופיהם צ'ט בניחוח סקסי, עירום, סקס בשידור חי או אוננות מול המצלמה. הצופים מצידם צופים במוצע להם ומצויטטים תוך כדי עם בעלת הבלוג, חושב לציין שהשיחות בזמן השידור אינן עמוקות אלא בעלות אופי קצרני בדמות משפטים קצרים, הברות או אייקונים מצוירים שונים. (BlogTv, 2006) הצופים מודעים לכוחם ומנצלים זאת בכדי לקבל את מבוקשם, ועל כן הם מעירים הערות כגון: "עוזבים אתכם, תתחילו להיטחן", או "בחדר של השרמוטות שמראות ציצים יש כבר 368 איש, אם לא תעשו משהו הלך לכם על הרייטינג". הלחץ משפיע על אותן נשים ונערות הזקוקות לתשומת לב באופן נואש והן מספקות את הסחורה הארוטית הנדרשת. דוגמא לכך היא מתוך בלוג של נערות צעירות הרוקדות ריקודים סקסיים-ילדותיים מול המצלמה ונענות להפצרות של מזילי הריר שבציט לחשוף מדי פעם פטמה מתפתחת או פלח עכוז צעיר. (סמוחה, 27/1/04) מלבד הערות הצופים יש גם פרסים לבלוג הנצפה ביותר, ועל פי הנאמר עד עתה, פורנוגרפיה היא המושכת תשומת לב. בפורום המצולם ניתן להבחין בטיפוסים שונים של נשים - שמנות, רזות, צעירות ומבוגרות, אלו החושפות את פניהן ואלו אשר חושפות רק את גופן העירום ומתערטלות מול המצלמה. יש נשים אשר אינן חושפות את גופן אלא רק ממקדות את המצלמה לחזן ומנהלות שיחה בעלת אופי מיני עם הצופים שמנסים להפשיטה לכל אורך השיחה. ניתן להבחין בנקל כי רוב צופי הנשים ואלו המשוחחים מולן בציט הם גברים אשר מבקשים עוד טפח לחשוף, עוד נגיעה לגעת וכן מעירים הערות מפרגנות או פוגעניות לעבר הנשים העירומות, כגון: "איזה כוסית", "איזה חזה מפואר", "איזה חזה מכוער", "תיגעו בעצמך", "תורידו את החולצה".

פרק ה' - העצמה נשית מול החפצה נשית

דיון בממצאים לאור התיאוריות

במבט מעמיק לתוך מגוון האתרים הללו קשה להתעלם מהמיניות המופגנת בכולם, בין אם במופגן ובכוונה תחילה ובין אם כחלק מסדר יומה של אישה החולקת את כל יומה עם צופיה. ברור לכל אישה המחזיקה במצלמה המתעדת את חייה או חלק מהם כי המניות והעירום ימשכו את קהל צופיה. אבחנה זו מחדדת את שאלת המחקר אותה הצגתי בראשית מחקר זה: האם ז'אנר נמ"ר מחזק את הסדר המיני הפטריארכאלי, מחזק את הדיכוי המיני הנשי והחפצת האישה והפיכתה לאובייקט לצרכי סיפוק צרכיו של הגבר או שיש בו חירות נשית, פוטנציאל שחרור מיני ומתן במה למימוש חופש ביטוי מיני נשי? ובמילים אחרות, האם תחום זה הוא סוג של העצמה נשית, חירות מינית נשית, ופמיניזם חדש או חלק ממערך שירות הנשים את הגברים והחפצת האישה? שאלה זו תבחן לאור התיאוריות שהצגתי בפרק ג' אודות ההתייחסות הפמיניסטית לפעילות נשים בסייבר סקס. חוקרים רבים נתנו את דעתם באשר להשפעה ולשימוש בטכנולוגיה של מצלמות רשת על ידי נשים והדעות חלוקות באשר להתייחסות לתופעה זו. מחד גיסא יש הטוענים שלמצלמות רשת יש את הפוטנציאל לאכוף ולתגבר נורמות מגדריות ולספק מבט ארוטי עבור הגברים, כאמור

גישה זו מייצגת אחת גישת הקורבן שטוענת שטכנולוגיית המדיה הוויזואלית היא חלק מתהליך האובייקטיביזציה של נשים, שמאפשר לגברים להביט ולהרגיש כבעלים של גופן של הנשים. מאידך, יש שיטענו שהשימוש בטכנולוגיית מצלמות הרשת יכול להעניק לנשים מידה גבוהה של שליטה על ייצוגן, בהתאם לגישת החירות. (White, 2003, p.9)

אבקש לפרוט את טיעוני החוקרים הטוענים כי התופעה מחזקת דימויים נשיים מיניים ופועלת לחיזוק הסדר הפטריארכאלי בהתאם לגישת הקורבן: John Dvoark תיאר את מפעילות המצלמה כאקסהיביציוניסטיות שהציבו מצלמה בכדי לגרות גברים צעירים. כמו כן הוא רואה בתופעה זו סוגיה מטרידה עקב הכנסת הצופה למרחב האישי של המצלמת. (White, 2003, p.10) Katharine Mieszkowski הביעה דאגה באשר לדרך הצגתם של בני נוער דרך מצלמות הרשת, עקב אפשרויות הניצול הרבות אליהם הם נכספים אודות לטכנולוגיה זו. (Mieszkowski,13/8/2001) נקודה זו מתעצמת נוכח קיומם של אתרים המופעלים על ידי נערות שמפעילות אתרים אישיים הכוללים גם שימוש בטכנולוגיית מצלמת הרשת. אותן נערות מפרסמות באתרים הללו רשימת מתנות אותן יכולים לרכוש גולשיהם עבורם. גולשים מבוגרים רוכשים מתנות לנערות שמפעילות אתרים אלה בתמורה לתצלומים נועזים שלהן. ב-Ynet דווח על נערות בריטיות, שחלקן בנות 14 בלבד, שמזמינות זרים לשלוח להן מתנות באמצעות אתרי האינטרנט שלהן, ולעתים קרובות הן מציעות בתמורה תצלומים אינטימיים שלהן. (מור, 10/7/02) ברור לכל בר דעת כי זוהי פדופיליה לשמה וכי במקרה זה טכנולוגיית מצלמות הרשת אינה משרתת חירות או העצמה נשית, אלא משרתת את ביסוס והעמקת הניצול המיני של נערות. אותן נערות תמימות (יש שיאמרו שהן אינן תמימות, אך אין זה משנה את העובדה כי קיים ניצול) מנצלות את היותן 'לוליטות' ואת המיניות המתפתחת שלהן בכדי לקבל מתנות מגברים. הגברים מצידם מנצלים את האנונימיות שמציעה הרשת, לטובתם, הם מקבלים את מבוקשם בדמות תמונות פרובוקטיביות של נערות צעירות ומשלמים עבור שירות זה במתנה. אך שכר חליפין זה הוא קצה הקרחון, מה באשר לצידי ילדות, אשר משוטטים באתרים הללו ועוברים את קו המרחב הווירטואלי לעבר קיום מגע ממשי עם אותה נערה בעולם האמיתי. אותם גברים מפתים את הנערה ומאתרים אותה ומנצלים אותה גם בעולם האמיתי. (Hughes,2002, p.132, 140-143) חשוב לציין שמדובר כמובן גם על ילדים זכרים אך עבודה זו עוסקת בדימוי הנשי.

Katharine Mieszkowski טוענת, כי הדרך בה נשים מתקשרות בחפץ לב לתשוקות הסקסואליות של גברים הצופים בהן, ומתמסרות בצורה המסורתית על ידי הצעת גופן למבטיהם של הגברים, לעיתים אף בתמורה למתנות, מחדדת את הדפוס המסורתי של גוף נשי לשירות המין הגברי. לסיכום, העובדה שקיים תשלום חודשי עבור כניסה לאתרים הללו או לחילופין מתן מתנות לנשים, כמו גם הסיסמא שצריך לקבל בכדי להיכנס אליהם מקושרת אוטומטית את נמ"ר לעובדות בתעשיית הסקס או דיוות פורנו, ואין זה משנה מה הייתה כוונתן מלכתחילה. (Mieszkowski,13/8/2001)

Blair & Takayoshi, 1997) Kristine Blair and Pamela Takayoshi טוענות שהייצוג של הנשים ברשת נע על ציר בין אובייקטיביזציה ובין ייצוג, התופעה "Jennie's cam" גועה בטלטה זו. על אף טענתה של ג'יני רינגלי מפעילת האתר, שאין זה אתר פורנו, אף על פי שיש בו עירום ושאר חומרי סקס, אלא אתר המציג את חיי היום יום שלה, טוענות החוקרות שזוהי יצירה נשית המחזקת דימויים נשיים עבור גברים. מוסיף החוקר Cristopher R. Smit וטוען שבגלל שהנשים הללו, ה'אחרות' זמינות כדמויות ויזואליות, כגוף, הן נתפסות כאובייקט. (White, 2003, p.14)

באחת הפעמים בהן צפיתי באתר של תפוז, בפורום למבוגרים בלבד, הופיעה בחורה אשר החלה עם חזה חשוף והמשיכה במופע סטריפטזי מלא, כולל עינוג עצמי בשידור חי. התגובות אותן קיבלה היו בעלות אופי סקסיסטי ומיני, רוב הצופים היו גברים שנתנו הערות פוגעניות על החזה של הבחורה, וכן ביקשו ממנה וניסו להנחותה מה לעשות בגופה. לדעתי לא היה בפעילות זאת העצמה נשית, נכון שהייתה בידה האפשרות להפסיק אך ניתן היה להבחין בקלות כי היא התקבלה על ידי צופיה כאובייקט מיני לכל דבר.

החוקרת Donna M. Hughues (2003) Hughues במאמר אודות תופעת הזנות המקוונת מדגישה כי הרשת מעצימה את הנראות של הנשים למול האנונימיות המתגברת של הגברים. (יש נשים אשר אינן חושפות את פניהן למצלמה אך לעיתים גם הנראות של גופן מספיקה) החוקרת מדברת על תופעת הזנות בה יש ניצול של זונות לתעשיית הפורנוגרפיה ברשת לעיתים אף מבלי שידעו שמשתמשים בתצלומיהן. היא מתארת תופעות בהן תמונות של נשים המועסקות בתעשיית המין מופצות ברשת מבלי ידיעתן וכך הנראות שלהן מתעצמת, לעומת הגברים שעושים שימוש בגופן כמו גם המעסיקים שלהם המתעטפים כולם בכסות האנונימיות. (Hughues, 2003, Pp. 5-7) תופעה זו ניתנת למימוש גם בתחום הנחקר בעבודה זו, כלומר גם כאשר לא מדובר בזנות אלא בבחירה אישית של הצבת מצלמת רשת בבית הפרטי, הגברים הצופים יכולים להקליט את אותו מופע או קטע רצוי ולהפיצו ברשת מבלי אישורה או ידיעתה של האישה. (Wes, 2000, p.6) יאמרו אחרים, 'היא במילא הופיעה ברשת וכל מי שרצה יכול היה לצפות בה, אז מה זה משנה'. כאן בדיוק נכנסת נקודת זכויות היוצרים ברשת, אליה לא אכנס. אך דומני כי הנקודה הובהרה, קיימת אפשרות לנצל על ידי הטכנולוגיה, את הנעשה במצלמות הרשת על ידי נשים, ולהפוך את גופן לאובייקט גם אם הן לא התכוונו לכך.

מתוך אותו מאמר של Donna M Hughues (2003) Hughues ניתן ללמוד כי נשים אשר עוסקות בזנות ברשת מספרות כי גברים מרשים לעצמם להיות יותר אכזריים כלפי הנשים כיוון וחרב החוק לא מונפת מעל צווארם במרחב הווירטואלי. כמו כן הן מתארות אלימות מילולית ובקשות סוטות ואלימות מפי הגברים אשר מגיעים לאתרים הללו, יש תחושה שבגלל שהאקט הוא במרחב הווירטואלי - הכל מותר, גם אונס וירטואלי. (Hughues, 2003, p.11) נקודה זו מזכירה לי את המשפט שנאמר לעיתים קרובות מידי: 'היא התלבשה באופן פרובוקטיבי, לא פלא שנאנסה' ומתארת את

התייחסות של המין הגברי למין הנשי באופן כללי ולאפשרויות שגברים מרשים לעצמם לעשות לנשים ברשת ובעולם האמיתי.

ברצוני להשאיל נקודה זו לנושא הנחקר בעבודה זו. גם נשים אשר עושות שימוש במצלמות הרשת מתוך ביתן ובשליטתן החופשית עשויות להיות חשופות לתופעות מסוג זה, תופעות אלו מוכיחות כי תיאורית הקורבן יכולה להתאים גם פה, כלומר דימוי האישה לחפץ וכאובייקט מיני, והאפשרות שיתעללו בה מינית ברשת גבוהה ואפשרית גם בתחום נמ"ר. ספקט נוסף המחזק את מודל הקורבן הציג גלעד פדבה במאמרו באתר Ynet "הצצה למצלמות רשת: כמו ביקור אצל זונה וירטואלית?" (פדבה, 15/8/06) פדבה טוען שתופעה זו היא לכאורה חגיגה של חופש ביטוי אך בפועל מדובר במועדון סטריפטיז מקוון על כל המשתמע מכך. פדבה טוען שכמו שבעולם האמיתי יש מי שעומד מאחורי תעשיית המין ומגלגל את הכסף על גבם של נשים, כך גם באתר 'תפוז' ובדומיו יש מי שמרוויח ומגלגל את הכסף, אף על פי שאין באתר יחסי זונה לקוח כיוון ואין תשלום עבור השירות. (פדבה, 15/8/06) לדעתי אספקט זה מדגיש את הניצול הציני של צרכיהם של אנשים, ובמקרה הנ"ל נשים, אשר זקוקות למעט חום, תשומת לב ואמפטיה לצורך ניפוח חשבון הבנק האישי של מפעילי האתר.

ברפרוף קל בכללי ההתנהגות באתר תפוז, נמצא כלל המחזק באופן הבלתי משתמע לשני פנים את הטיעון של גלעד פדבה: "הגולשים מסכימים כי 'תפוז אנשים' רשאית לעשות בתכני גולשים כל שימוש שהוא, כולם או כל חלק מהם, לרבות תמונות סטילס, בעצמה או באמצעות מי מטעמה, ובכלל זה להקליטם ו/או להפיצם באמצעי המדיה השונים, לפי שיקול דעתה המוחלט והבלעדי, לרבות באינטרנט, בעיתונות, במדיה סלולארית ו/או בטלוויזיה, והכל מבלי לקבל הרשאה נוספת מן הגולש ו/או לשלם לו תמורה כלשהי בגין השימוש כאמור, ובכלל זה גם במקרה שתפוז אנשים תפיק הכנסה בגין השימוש שעשתה בתכני גולשים כאמור". (BlogTV, כללי התנהגות, סעיף 10, 2006) בראיון שערכתי עם ענת, מנהלת BlogTV, נאמר שלא מדובר בשימוש בתכנים הפורנוגרפיים אלא בבלוג הרגיל. (ענת, 30/10/06)

בהקשר לכל הטיעונים שהוצגו לעיל יש את אלו שיאמרו, ועל פניו ניתן להסכים עימם, כי הכל נעשה מבחירה. אף אחד לא הכריח אישה מסוימת לשים מצלמה בביתה ולעשות סטריפטיז כבל עם ועדה (מדובר בעיקר על אופי השירות שנותן אתר תפוז). אך כאשר מביטים ולו ברפרוף בספרות אודות כניסתן של נשים לעולם הזנות נכספים לכך שלמרות שהאישה החליטה למכור את גופה על דעת עצמה, המניעים שהביאו אותה לבחור דווקא בסוג 'עבודה' זו לא היו פרי בחירה שקולה וניטרלית. לרוב אותן נשים חוו התעללות מינית וגילוי עריות בילדותן, חלקן הגיעו מבתי הרוסים וברחו מהבית בגיל צעיר ועברו לגול של מסכת אירועים שהביאו אותן להיות קורבנות. כל אותן חוויות גרמו להן לאבד חלק מצלם האנוש שבהן ולהידרדר לזנות. (קופמן, 2006, ע' 5). אין כוונתי לטעון כי

אותן נשים הן זונות, אך בכוונתי להאיר ולומר כי יש לזכור כי לעיתים אותן נשים המתערטלות בציבור מוצאות על ידי כך מוצא לחסכיהן.

בראיון שערכתי עם סקסית23 (סקסית23, 20/10/06) בעלת בלוג בפורום 'תפוז', (שעד לפני זמן מה השתתפה גם בפורום למבוגרים בלבד והופיעה בדרכים פרובוקטיביות עד מאוד כגון הטלת מימיה לתוך קופסא בשידור ועוד), סיפרה לי סקסית23 שבעברה חוותה אונס במשפחה והעיסוק במצלמות הרשת היווה עבורה במה לשלוט בעצמה על גופה. כמו כן כיוון והיא עזבה את הבית בגיל 20 ויחסיה עם הוריה עלו על שרטון היא הייתה זקוקה לתשומת לב ולחברה, אותה מצאה ברשת. בתחילה היא לא השתמשה בעירום אך אט אט הבינה שכך תשיג את תשומת הלב המבוקשת ולא תהיה לבד. את העירום היא תפסה בתחילה כמקום לביטוי עצמי, ליברליזם, "אני אעשה עם הגוף שלי מה שאני רוצה, ולא מה שיגידו לי". אך היא מספרת שעם הזמן, וכתוצאה מהתחרויות⁶ באתר היא החלה לעשות את מה שצופיה רצו, וכך חזרה לאותו מקום ממנו הגיעה - משהו אחר שוב שלט בגופה. נקודה זו שברה אותה והיא הבינה שהחירות אותה רצתה להשיג אבדה. היא הרגישה שהבלוג משתלט עליה שהיא נהיית מכורה לו, "לא ישנתי בלילות, לא חיפשתי עבודה, כל היום הייתי עסוקה בבלוג". כיום היא עדיין מפעילה בלוג אישי, כיוון ולדבריה היא זקוקה לתשומת הלב הזו ולשיחות העמוקות, אך עם העירום היא הפסיקה, היא מקפידה דווקא בגלל האונס שחוותה שאף אחד לא ישתלט על גופה, לדבריה: "בשביל לסחוף לא צריך לחשוף". כאשר שאלתי אותה לגבי הנשים האחרות שמתערטלות, היא השיבה כי לדעתה הן עושות טעות. דבריה של סקסית23 מחזקים לדעתי את מקום הקורבן, כיוון ואמנם החוויה החלה ממחשבה של חירות אך בסופו של דבר היא הבינה שעל ידי חשיפה גופנית היא לא תקבל את אותה חירות אלא תחזור להיות כבולה. (סקסית23, 29/10/06)

מעבר לפן האישי של כל אישה ואישה יש להביט על ההיבט הכוללני, על פי גישת הקורבן, ז'אנר נמ"ר מקבע את היות האישה חפץ, שמטרתו סיפוק תאוות הגבר וכן שגם הרשת היא מרחב בו הגבר אומר את המילה האחרונה. מול כל אותם טיעונים המצדדים בגישת הקורבן ברצוני להציב תמונת נגד ולהציג את הצד היפה יותר של התופעה בהתאם **לגישת החירות**: חופש מיני, התבטאות מינית ושליטה של האישה במיניותה. Michele White טוען, שהגישות שהוצגו לעיל פוגעות בפוליטיקה הפמיניסטית ובהעצמת נשים. לטענתו יש להתייחס בכבוד לפעילות הנשים במצלמות הרשת פעולה שלדידו, תחזק את כבודן ומעמדן של הנשים ותפסיק את שקיפותן ברשת. כמו כן הוא מוסיף וטוען שגישות מצלמות הרשת יוצרות התנגדות והם כמעט אף פעם לא מייצרות את הדימויים עבור הגברים. (White, 2003, p.11)

⁶ בפורום 'תפוז', יש תחרות בין מפעילי הבלוגים, הבלוגר שמושך יותר צופים הוא הזוכה בתחרות. הפרס הראשון - טיסה לחו"ל. סקסית23 זכתה שלוש פעמים בתחרות. במהלך הראיון היא סיפרה שהתחרות מזיקה לדעתה והיה שלב בו ניסתה לפנות למפעילי האתר שיפסיקו את התחרויות.

אפשר לבחור זווית אחרת לבחון את התופעה, ניתן לפרשה כהתגלמות החזון האוטופי של הרשת בו לכל אחד יש מקום להביע את דעתו בדרך העולה על רוחו. בהקשר הנוכחי של דימוי האישה, ניתן לומר שכל אישה בין אם היא שמנה - רזה, יפה - מכוערת, בעלת חזה שופע - שטוחת חזה או כל מאפיין גופני זה או אחר, יכולה להביע את מיניותה בציבור ולמצוא את הקהל שיפרגן לה. החוקים הנוקשים בעולם בו אנו חיים לגבי אידיאל היופי נשברים ונמחקים באתרים מסוג זה. כמו כן העובדה שאישה יכולה להסתיר את פניה כך שלא יזהו אותה ולבטא את מיניותה, משחררת אותה מהנראות ונותנת לה אפשרות לממש את מיניותה ללא חשש. (עליה, 21/8/06). על ידי חיים ברשת, אומרת Wes Lee הנשים הללו מעצימות את עצמן וכן מעבירות מסר של התנגדות לאידיאל היופי המקובל בעולם האמיתי על ידי אמצעי התקשורת המסורתיים. (Wes, 2000, p.6). בהקשר של ההשפעה על כל המין הנשי מביאה Wes במאמרה דוגמא באשר לילדה עם משקל עודף, שהודתה לגיני רינגלי על כך ששיתפה את קהלה בגופה העירום, ובכך נתנה לה 'אישורי' והעלתה את בטחונה העצמי. (Wes, 2000, p.5)

Ducky Doolittle אינה מקבלת את העובדה שעקב היותה חלק מתעשיית המין היא נחשבת כזנונית, טיפשה ורודפת בצע. היא מספרת שהחשיפה באמצעות המצלמה מחייבת אותה לחשוף הרבה צדדים מהאישיות שלה ואם זה עושה אותה מאושרת ומעניק לה בטחון, אין בזה שום רע. היא שמחה לבטא את המיניות שלה, וכמו שצינתי היא מרגישה שהיא שולטת במצב.

(Webcam Girls, 2004). אספקט נוסף המחזק את גישת החירות הוא השליטה של הנשים במרחב המקוון. אספקט זה מתחלק לשניים - האחד, האישה בוחרת מה רצונה להציג אל מול המצלמה, אין מי שמחליט עבורה, כפי שמצוין באתר CAMChick: "You set your own hours and schedule. Work as much as you want or as little as you want. You're the boss." (CAMChick, 2006) הן מחליטות מה ניתן לראות גם כאשר הן מציגות את גופן בעירום, ובתנחות ארוטיות, השורה התחתונה היא שלהן, הן המחליטות. (White, 2003, p.16). לדוגמא: Anna Voog מסבירה באתרה, כיצד היא שולטת במצב ולא הוא בה: "I don't feel that my privacy is being invaded since I am in control of my cameras and I am choosing to do this. Last but not least: I'll do what I want when I want to. It is not a "show". Who knows what will happen?" (Annacam, 2006)

באתר של Elektric בו יש עירום, היא מזהירה את צופיה לא לדרוש ממנה לבצע דברים כיוון והיא השולטת: "Should not DEMAND that I do things or perform particular acts, especially in the chat room. I

consider that to be extremely rude. I will do what I want to do when I want to do it". (Quoted in:

White, 2003, p.16)

המוטיב השני המחזק את השליטה הוא היכולת של האישה לסלק מהאתר ולחסום את גישתם של אנשים שאינם פועלים על פי הכללים או שפעילותם מפריעה ופוגעת בה. (ענת, 30/10/06). ענת, מנהלת BlogTV של אתר 'תפוז', עימה שוחחתי טענה בפני כי אכן מדובר בחירות מינית נשית. לטענתה העולם הווירטואלי מאפשר לאותן נשים להציג את עצמן בדרכים שבעולם האמיתי הן לא היו יכולות להשיג את אותה תשומת לב. למשל סיפרה לי ענת, ישנה בחורה נכה או אחרת שפניה מושחתות המופיעות בפורום וחושפות את אברי גופן הבריאים וכך מקבלות הכרה מינית. בעולם האמיתי כיוון ואין הן עומדות באידיאל היופי הן לא הייתה מקבלות את אותה תשומת לב והכרה מינית אותם הן מקבלת בפורום. דוגמא נוספת היא נשים המגיעות מרקע דתי בו הגבולות והחוקים באשר לביטוי מיני הם נוקשים מאוד. אותן נשים מקבלות במה לבטא את מיניותן באופן חופשי ובלי מגבלות. לדידה, ברגע שהאישה מחליטה מה לחשוף ומה להציג והיא אינה תלויה ומושפעת מתגובות הגולשים זוהי חירות. (ענת, 30/10/06) גישה זו גם צריכה להבחן בפן הכללי, כלומר כיצד היא משפיעה על כלל המין הנשי, על פי גישת החירות עצם פעילותה של אישה אחת משפיעה באספקטים חיוביים רבים על שאר הנשים, וכך כל המין הנשי יוצא נשכר.

אז מה נכון? איזה מודל מתאר את התופעה בצורה הטובה ביותר? האם יש תשובה אחת ויחידה?

כותבת עבודה זו סבורה שהתשובה טמונה במתבונן, כלומר את מי שואלים? כאשר מביטים מבעד עדשת הגברים ניתן לומר כי מודל הקורבן הוא המתאים יותר, כיוון והגברים הצופים באתרים הללו צופים בהם לצורך מיני מובהק ועל כן רואים באישה אובייקט מיני, זמין ולא מחייב. כאשר מביטים מבעד עדשת הנשים התשובה, על פי ראות עיני מורכבת יותר - על פניו ניתן לומר שאישה הבוחרת בזה היא אישה חופשית המעוניינת לבטא את מיניותה בפומבי מתוך בחירה ואגינדה, במיוחד לאור העובדה שיש נשים אשר מקבלות במה שאינן יכולות להשיג כלל בעולם האמיתי, כמו נכות, דתיות, מוגבלות גופנית ועוד. כותבת עבודה זו סבורה כי מנקודת מבט זו מצוי פרדוקס - מהי אותה בחירה, ממה היא נובעת? האם זוהי באמת בחירה? כפי שציינתי לעיל הגורמים לירידה לזנות טמונים בעבר מתעלל וברצון לתשומת לב, האם גם תופעה זו של נמי"ר אינה קשורה בצורך של אותה אישה? האם זהו הפתרון הראוי? כמו כן האם זוהי הדרך לשבור את אותן מוסכמות של אידיאל יופי נשי? נקודה נוספת היא, ההבדל בין שני הדורות של מצלמות הרשת. ניתן לומר שהדור הראשון ג'ני-קאם והאתרים הדומים לה כמו AnnaVoog יתאימו יותר למודל החירות, לעומת זאת הדור השני ובמיוחד התופעה כפי שהיא באה לידי ביטוי באתר תפוז-אנשים מתאימה יותר למודל הקורבן, וליתר דיוק ההשלכות שניתן לקבל מאותה תופעה מתאימות למודל הקורבן.

פרק ו' - מסקנות -

לאור כל הנאמר השערת המחקר שלי לא אוששה אך גם לא לחלוטין הופרכה, ישנם שני פרמטרים המשפיעים על אופי המענה: האחד, דרך עדשתו של מי אנו מביטים על התופעה, הגבר או נערת המצלמה? השני, השוני בין האתרים שגרם לכך שהדור השני יהיה יותר בוטה וידגיש פנים מיניים ופרובוקטיביים. הייחוד במצלמות הרשת היא הנראות, היכולת לעשות שימוש בחומרים ולהפיצם כחלק מתעשיית הפורנוגרפיה ברשת בשיחות סקס מבוססות טקסט לא ניתן לעשות שימוש בגופה של אישה באופן ויזואלי, ניתן לנצל אותה ולאפיינה כאובייקט, אך אין חומר ממשי איתו ניתן לעשות שימוש. כמו כן מצלמות הרשת לא מחייבת אינטראקציה לצורך סקס, הן מהוות במה עבור האישה ומופע 'סטרפטיז' עבור הגבר, במקרה זה אין חובה באינטראקציה ממשית. אמנם זו שחושפת את עצמה שמחה לקבל תגובות מצופיה אך אין האקט תלוי באותה אינטראקציה. ולכן ניתן לומר כי אולי האישה רואה זאת כהעצמה אישית ובמה למימוש מיניותה, אך הגבר מהצד השני, שיושב בבית מול המחשב יכול לתפוס את אותה במה כבמה של מועדון חשפנות ומכאן הדרך להחפצת האישה קצרה.

ברצוני להדגיש כי לא מדובר בגבר או אישה מסוימים אלה בראייה חברתית, ואמירה חברתית של תפיסת התופעה. ניתן להביט ולנתח את התופעה כחירות נשית שתשפיע על כל הנשים, או על החפצת האישה שתשפיע על תפיסת האישה בחברה כולה בקרב הגברים והנשים כאחד. לא ניתן לדעתי להתייחס לז'אנר זה כזנות או פורנוגרפיה, אבל החינוך החברתי מהותי - הן את הצד הנשי: הנשים שלצערנו לא פעם הן נערות מתבגרות שאינן מבינות מה הן עושות ואת ההשלכות לכך, והן את אמותיהן שלא פעם מודעות לעיסוקן ברשת, והן נשים בוגרות שלא יודעות את הסיכונים הנלווים לכך ולא ערות לזכותן לומר מה טוב להן ומה רע. כמו כן יש לחנך גם את הצד הגברי: לא כל אישה איתה יש אינטראקציה מסוג זה או אחר מעוניינת להפוך אותה למינית. ואם היא בחרה באינטראקציה מינית, אין זו זכותו של הגבר לחטוף ממנה את שרביט השליטה. נקודה זו מתחברת למודל ההעצמה של Doering (2003) כיוון ומדובר על שיח ברמה האינטלקטואלית והן ברמה היישומית, כלומר החינוך צריך להתבצע בשתי הרמות הללו. החינוך עצמו הוא לדעתי מימוש מודל ההעצמה.

לסיכום ברצוני להביע את דעתי כאישה,

משחרר ההיסטוריה (מלבד בתקופה המטריארכאלית) גוף האישה נתפס על פי רוב כחפץ, כאובייקט מיני לשימוש של הגבר, להבאת ילדים ולגידולם. מצלמות הרשת על פי מודל החירות מהוות תיקון, האישה מנצלת דווקא את מיניותה, זו שנוצלה כל השנים על ידי הגברים על מנת להעצים את עצמה, על מנת להשתחרר מכבלי הסדר החברתי החונק ומהמוסכמות החברתיות בנוגע למין ולתפקיד האישה בו. אך האם הדרך היחידה של נשים לבצע את התיקון היא בדרך שמנציחה את השימוש בגופן, האם שחרור מיני אינו יכול להיות בין כותלי הבית, בין אישה לבן זוגה? האם העצמה נשית מגיעה משחרור המיניות וחופש ביטוי מיני, או אולי השורש הוא במקומות

חברתיים, פוליטיים? נכון לשלב זה אין בידי תשובה, בכדי לנסות לענות על השאלה יש לערוך מחקר נוסף ובו יש לבדוק לעומק את עברן של אותן נשים המופיעות דרך מצלמות הרשת, מאיזה מקום הן מגיעות לצורת ביטוי זו, האם ממקום 'בריא', 'שלם' ששולט לחלוטין בנעשה ומודע לסיכונים או ממקום נמוך מחסכים שונים, עבר מתעלל ועוד.

סיכום -

האם העולם הווירטואלי הוא עולם המציג מציאות שונה? האם כללי המשחק בו שונים? האם עולם הדימויים בו הוא שונה? האם הוא תורם לאכיפתו של הסדר המיני המבוסס על היררכיה פטריארכאלית ומשמר את החפצתן של נשים או שהוא מהווה מרחב המאפשר שחרור מאותם כבלים חברתיים?

עבודה זו עסקה בתופעת ה- Webcam girls, אלו הן נשים/נערות אשר הציבו בביתן מתוך בחירה, מצלמת רשת שעוקבת אחר פעילותן היום יומית הכוללת גם עירום ופעילות מינית ולהן אינטראקציה זו או אחרת עם צופיהם שלעתים משלמים בכדי לצפות בהן ולעיתים לא, תלוי באתר. חלוצת הז'אנר היא ג'ני רינגלי, אשר התקינה מצלמת רשת בחדרה במעונות האוניברסיטה ושידרה את כל המתרחש בחדרה, כולל בהייה בטלוויזיה, מקלחת וסקס עם החבר של החברה. בעקבותיה עלו אתרים נשיים נוספים והז'אנר התפתח ויצר ענפים חדשים מעט שונים. נהוג לומר שהאתר של ג'ני רינגלי הוא הדור הראשון של נמ"ר. הדור השני הוא דור המעביר תכנים מעט שונים, התכנים יותר פרובוקטיביים ומציעים עירום ופעילות מינית רבה. שינוי זה נובע מהרצון למשוך קהל, קהל מצינני שאוהב - סקס, עירום וכל הקשור בהם.

בישראל התופעה קיימת גם כן בנוסח הדור השני, האתר 'תפוז' מציע, BlogTV למבוגרים בלבד, בו גברים ונשים יוצרים לעצמם בלוגים ומשדרים את אשר עולה על רוחם. באתר זה אנו עדים להתערטלות בפומבי יחד עם יצירת בלוג חושפני של נשים השונות זו מזו בתחומים רבים - אישה המגיעה מרקע דתי, אישה נכה, אישה שעברה התעללות, נשים צעירות ומבוגרות ועוד.

שאלת המחקר שליוותה את העבודה הייתה: האם ז'אנר נמ"ר מחזק את הסדר המיני הפטריארכאלי, מחזק את הדיכוי המיני הנשי והחפצת האישה והפיכתה לאובייקט לצרכי סיפוק צרכיו של הגבר או שיש בו חירות נשית, פוטנציאל שחרור מיני ומתן במה למימוש חופש ביטוי מיני נשי?

תופעת ה- Webcam Girls היא תופעה רבת תחומית, השייכת לתחומי מחקר שונים אותם חקרתי במהלך העבודה: הראשון, מחקר העולם הווירטואלי בדגש על חופש הביטוי ברשת בכלל, ועל היכולת של כל אחד ואחת לאחוז במיקרופון או במצלמה על מנת לומר ולהראות את אשר על ליבו בפרט. כמו כן עסקתי במהפכת הסקס ברשת - הסקס על שולחן העבודה, ובתופעת הסייבר-סקס. השני, עולם המחקר הפמיניסטי, בחלק זה הצגתי שלוש גישות המנתחות את הפעילות הנשית במסגרת סייבר סקס. גישת הקורבן גורסת כי המרחב המקוון נשלט על ידי גברים ועל כן דפוסי העולם האמיתי חלים גם בתוכו. פעילות מינית נשית ברשת כחלק מסייבר סקס מנציחה

דימויים נשיים מדכאים ומובילה להתעללות מינית ברשת, אונס וירטואלי וזנות מקוונת. גישת החירות, גורסת כי פעילות מינית נשית ברשת היא פעילות המקדמת את חופש הביטוי המיני של כלל הנשים ומאפשרת להן לבטא את מיניותן המדוכאת גם בעולם האמיתי. גישה זו סוברת כי פעילות מינית נשית בסייבר-סקס מובילה לסקס טוב יותר, יותר סקס וסקס מגוון. הגישה האחרונה פרי עטה של החוקרת Doering Nicola, היא סינתזה של השתיים האחרות ועוסקת בעיקר במודעות ושיח פנימי וחברתי, קידום החופש יחד עם שיח על הגבולות.

כאשר נחשפתי לנושא דרך הסרט התיעודי 'Webcam Girls' שיערתי כי תופעת נמ"ר הינה תופעה משחררת, פורצת גבולות, אשר מתירה סוף סוף לאישה להיות למעלה, להשתחרר מכבלים היסטוריים ולבטא את מיניותה מבלי להרגיש מופקרת ומנודה חברתית. העבודה על מחקר זה ובעיקר הראיון המרתק שערכתי עם סקסית 23 שחשפה בפני טפח מחייה, טלטלה אותי ואת השערתי, הרגשתי שהייתי נאיבית. האם בכזו קלות ניתן להסיר את השלשלאות הכובלות של הדימויים המיניים הנשיים? האם מעבר ממרחב זה למרחב אחר יכולות לשנות דפוסים חברתיים? אין לי תשובה מוחלטת על כך. לאחר מחקר מעמיק וצפייה באתרים המדוברים הגעתי למסקנה כי השאלה איזה מודל מתאים יותר תלויה בשני פרמטרים שאינם תלויים בהכרח זה בזה: האחד המתבונן בתופעה, והשני סוג האתר.

המתבונן - מנקודות מבט גברית מודל הקורבן מתאים יותר לדעתי, כיוון שהאישה נתפסת ככלי שעשועים לסיפוק מיני, החירות של האישה לא נלקחת בהכרח בחשבון על ידי הגבר הצופה. מנקודת מבט נשית ניתן לומר על פניו, כי מודל החירות הוא המתאים לתיאור התופעה ולפיכך הצליח המרחב הווירטואלי להציג סדר חדש. אך לדעתי בעצם ראייה זו מצוי פרדוקס, אותו טרם פתרתי. האם הדרך לשחרור מיניותה של האישה הוא דרך שימוש בה? מהי אותה בחירה ומה מניע אותה? כאשר בוחנים את מניעי הירידה לזנות מוצאים מערכות יחסים קלוקלות, היסטוריה של גילוי עריות ועוד, אין ברצוני להפוך את נמ"ר לזנות, אך שאלה זו בהקשר לחירות שייכת גם לתחום הנ"ל.

סוג האתר, נוכחתי לגלות כי הדור הראשון של נמ"ר מתאים יותר לתופעת החירות לעומת זאת הדור השני ובעיקר התופעה כפי שהיא באה לידי ביטוי באתר 'תפוז' מתאימה למודל הקורבן. אם כך השערתי הופרכה בחלקה ואוששה בחלקה השני.

בסופו של המחקר נכספתי לנקודה משמעותית נוספת - חשיבות החינוך והמודעות, נקודה זו מתחברת למודל העצמה אותו ניסחה Doering (2000). כיוון ולתופעה יש משמעות חברתית - פוליטית ולא נקודתית לאנשים המשתתפים בה, יש צורך בחינוך ובשיח פנימי והדדי על מנת לקבל את החופש הרצוי מצד אחד אך גם לדעת להציב גבולות ולומר לא! מצד שני.

הסוגיה הנדונה במחקר זה היא סוגיה חברתית - פוליטית, כלומר אין מדובר רק בנשים הספציפיות אותן תיארתי, אלא בנו כחברה. כיצד תופעות מסוג זה משפיעות על תפיסתה של החברה כולה, נשים וגברים כאחד, על דימוין של נשים ותפקידיהם בחברה. וכיצד אנו כחברה יכולים להשפיע על אותם דימויים. לרבות מן השאלות אין לי תשובה מוחלטת, אך בכדי לנסות ולהגיע אליה יש לדעתי צורך לערוך מחקר מקיף נוסף אשר יבדוק את עברן של אותן נשים ואת הרקע ממנו הם מגיעות. כך ניתן יהיה לדעת האם אותה אישה מגיעה מתוך שליטה בחייה או שמא עברה הקשה הוא שגורם לה למצוא את הפתרון לחסכיה בהתערטלות פומבית. כך נוכל אולי לדעת איזה מודל מתאר באופן הנכון יותר את תופעת הנמ"ר.

מחקר זה נגע בי כאישה, נסחפתי אחרי הרעיונות, אחרי האתרים, הנשים סיקרנו אותי ושאלתי את עצמי לאורך כל הדרך מהי אותה חירות נשית? כיצד משיגים אותה? האם מיניותן ושימוש בגופן של נשים הם הכלי המשחרר? אין לי תשובה, אבל אני בטוחה שעוד אמשיך לחפש אותה...

רשימת מקורות

מקורות בעברית:

אבן-שושן, א. (1998) "אקסהיביציוניזם" המילון העברי המרוכז, ירושלים: הוצאת קריית ספר בע"מ, ע' 43
אלקין קורן, נ. (תשס"ג) "המתווכים החדשים ביכרך השוק' הווירטואלית" משפט וממשל, 26 (2) עמ' 365-404
בן-זאב, א. (2004) אהבה ברשת האינטרנט: המרחב הרומנטי החדש. אור יהודה: זמורה-ביתן, דביר
הכט, י. (2001) "זה גם האתוס של הסקס שהשתנה". סטטוס: ירחון לחשיבה ניהולית 117, 14-18
הכט, י. (2006) "הביטוי העצמי המקוון - המקרה של הבלוג". משאבי אנוש: ירחון 222, 46-51
קמיר, א. (2002) פמיניזם, זכויות ומשפט. ירושלים: משרד הביטחון - ההוצאה לאור

מקורות אלקטרוניים בעברית:

בלוג TV (2006) "כללי התנהגות-סעיף 10". תפוז אנשים. [Online] זמין ב: <http://www.tapuz.co.il/blogtv>
בלוג TV - פורום מבוגרים בלבד (2006) תפוז אנשים. [Online] זמין ב:
<http://www.tapuz.co.il/blogtv/newBlogTvAdultsPrograms.asp>
גולדמן, ד. (23/1/2004) "פרויקט Y למתקדמים", Ynet. [Online] זמין ב:
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-2863546,00.html>
הכט, י. (2004) "השיח המקוון-כמתוך חברתי". איגוד האינטרנט הישראלי. [Online] זמין ב:
http://www.isoc.org.il/magazine/magazine4_8.htl
מור, ג. (10/7/2002) "בריטניה נגד תופעת 'נערות המצלמה'". Ynet. [Online] זמין ב:
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-1989774,00.html>
סמוחה, ש. (27/1/2004) "מאורת הפורנו של תפוז". ואללה! חדשות [Online] זמין ב:
<http://news.walla.co.il/?w=/4/497491>
עליה, ע. (21/8/2006) "מצלמות רשת הם לא זנות וירטואלית". Ynet. [Online] זמין ב:
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3293378,00.html>
פויר, ד. (12/2/2000) "פורנוגרפיה היא עניין של טכנולוגיה". פנים-הקרן לקידום מקצועי 12. [Online] זמין ב:
<http://www.itu.org.il/Index.asp?ArticleID=1792&CategoryID=549&Page=2>
פדבה, ג. (15/8/2006) "הצצה למצלמות רשת: כמו ביקור אצל זונה וירטואלית?". Ynet. [Online] זמין ב:
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3291013,00.html>

פרקול, ש. (11/12/2003) "גיני סוגרת את הקאם". מדור האינטרנט של שרית פרקול. [Online] זמין ב:

<http://perkol.itgo.com/jenny.htm>

קופמן, א. (2006) "מהי הזנות - תובנה לתוך קהילת הנשים בזנות - תאור מצב". מכון תודעה לחקר תופעת הזנות

וסחר הנשים בעולם [Online] זמין ב: http://www.macom.org.il/todaa_what-is-prostitution.asp

שני, ר. (23/1/2004) "כל מה שרציתם לדעת על מצלמות רשת", Ynet. [Online] זמין ב:

<http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2863011,00.html#n>

מקורות באנגלית:

Blair, C. (1998) "Netsex: Empowerment through Discourse". In: B. Ebo (ed.), Cyberghetto or Cybertopia. Race, Class and Gender on the internet (pp.205-218). Westport CT: Praeger

Butterworth, D. (1996) "Wanking in Cyberspace: The Development of Computer Porn". In: S, Jackson & S, Scott (ed.), Feminism & Sexuality: A Reader (pp.314-320). Edinburgh: Edinburgh University Press

Dietrich, D. (1997) "(Re)-Fashioning the Techno-Erotic Women: Gender and Textuality in the Cybercultural Matrix". In: S.G, Jones (ed.). Virtual Culture, Identity & Communication In Cybersociety (pp.169-184). London: Stage

מקורות אלקטרוניים באנגלית:

Ana Voog (2006) [Online] available at: www.anacam.com

Blair, K. and Takayoshi, P. (1997) "Navigating the Image of Woman Online". [Online] available at: <http://english.ttu.edu/kairos/2.2/coverweb/invited/kb3.html>

Buiani, R. (2003) Thos brave girl: What can you see through the webcam? PhD candidate Graduate Programme in communication and culture. York University Toronto, Ontario [Online] available at: <http://www.yorku.ca/robb/docs/camgi.pdf>

CAMchick (2006) [Online] available at: www.CAMChick.com

Doernig, N. (2000) "Feminist Views of Cybersex: 0Victimization, Liberation and Empowerment". Cyber psychology and Behavior, 3(5). [Online] available at: <http://www.nicola-doering.de/publications/cybersex-doering-2000.pdf>

Firth, S. (8/1/1998) "Live! From my bedroom". Salon.com [Online] available at:

http://archive.salon.com/21st/feature/1998/01/cov_08feature.html

Hughes, H.D (2002) "The Use of New Communications and Information Technologies for Sexual Exploitation of Women and Children". Hastings Women's Law Journal 13(1), 129-222. [Online] available at:

<http://www.hawaii.edu/hivandaids/Use%20of%20New%20Technologies%20for%20the%20Sexual%20Exploitation%20of%20Women%20and%20Children.pdf>

Hughes ,H. D. (2003) " Prostitution Online". Journal of Trauma Practice. [Online] available at:

http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/prostitution_online.pdf

Mieszkowski, K. (13/8/2001), "Candy from strangers".Salon.com

[Online] available at: http://archive.salon.com/tech/feature/2001/08/13/cam_girls/index.html

Wes, L. (2000) "24 hours live - the new cyborgs Cyberculture and Women's Webcam" .Pop matters Feautre. [Online] available at:

<http://www.popmatters.com/features/000607-lee.html>

White, M. (2003) "Too close to see: Men, Women and Webcams". New media &

Society [Online] available at: <http://nms.sagepub.com/cgi/reprint/5/1/7.pdf>

סרט תיעודי:

Webcam Girls (2004) Director & Writer Aerlyn Weissman. Producers on Davie

Pictures Inc - Canada

ראיון:

סקסית23, בלוגרית באתר 'תפוז', (30/10/06)

ענת, מנהלת BlogTv באתר האינטרנט תפוז, (30/10/06)